

Elektronická publikace

Metodika implementace Průřezového tématu Environmentální výchova I

Zpracovaly: Bc. Jaroslava Rozprýmová a Mgr. Milica Sedláčková

Témata:

8. Dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti

2007

8a. Dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti

Teoretická část pro učitele

Teorie:

(Trvale) udržitelný rozvoj (TUR): „Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, § 6). Pojem TUR byl poprvé použit ve zprávě Naše společná budoucnost, kterou v roce 1987 předložila Valnému shromáždění OSN komise vedená norskou ministerskou předsedkyní Gro Harlem Brundtlandovou. V posledních letech je ekology i politiky dávana přednost stručnějšímu a výstižnějšímu pojmu **udržitelný rozvoj**. (Malý ekologický slovníček, Máchal, 2006).

Agenda 21: Dokument OSN, který byl přijat na konferenci o životním prostředí v Rio de Janiero roku 1992 (na tzv. „Summitu Země“). Je programem pro 21. století, ukazuje cestu k udržitelnému rozvoji na naší planetě. Je komplexním návodem akcí na celém světě (globálních), které mohou ovlivnit přechod na trvale udržitelný rozvoj. Vychází z toho, že růst populace a související spotřeby energií a surovin důvodem změn v životním prostředí. Stanoví, co je třeba učinit, aby se snížily plýtvavé a neefektivní způsoby spotřeby v některých částech světa a zároveň aby se v jiných podpořil rostoucí, ale udržitelný rozvoj. Podrobněji na: <http://www.agenda21.cz/indexma.html>, <http://www.ma21.cz>.

Místní Agenda 21 (MA21) je program jednotlivých obcí, měst, či regionů sloužící k uplatnění principů udržitelného rozvoje. Jedná se o postup vedoucí k zvýšení kvality správy veřejných věcí za současného zapojení veřejnosti do řešení problémů. To vše je realizováno s ohledem na dosavadní poznatky o udržitelném rozvoji. MA21 vede občany k zodpovědnosti za jejich životy i životy ostatních. MA21 je tvořena za účasti veřejnosti a jejím cílem je zajištění dlouhodobě vysoké kvality života a životního prostředí na daném místě. Z názvu samotného vyplývá: **Místní** = odkazuje na Vaše vlastní místo působení, bydliště, obec, případně region, **Agenda** = slovo latinského původu a znamená program nebo také seznam věcí, které je třeba udělat, aby bylo dosaženo cíle, **21** = vztahuje se k tomu, co musíme udělat v 21. století, vyzývá k uvažování v delším časovém horizontu. <http://www.ma21.cz/>

Územní plánování je velmi účinným nástrojem prosazování cílů udržitelného rozvoje, má tradici, stabilizovanou legislativu i organizační, technickou a odbornou základnu. Řešení územních plánů na dlouhou dobu zakládá míru a závažnost ovlivňujících faktorů životního prostředí, ať se jedná o zabor a využití ploch, fragmentaci krajiny dopravními stavbami či generování přepravních nároků. Aby bylo možno zapracovat požadavky životního prostředí do územních plánů, je třeba spolupracovat mezi MŽP a orgány odpovědnými za jejich zpracování.

Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice (Součást implementace směrnice č. 90/313/EHS, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí).

Zlepšení stavu životního prostředí je jednou z nejvyšších priorit vlády České republiky. Vláda si je vědoma, že trvalá péče o životní prostředí úzce souvisí se stavem environmentálního vědomí a vzdělaností obyvatel. Proto byl vytvořen Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, který vychází z platných právních norem ČR.

Cílem této koncepce je: Vybudovat komplexní fungující systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, který se pozitivně projeví v šetrnějším přístupu společnosti k životnímu prostředí, a v důsledku toho také snížením nutných nákladů na životní prostředí a zapojení veřejnosti do řešení a odstraňování problémů životního prostředí. (Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice)

Kdo zajišťuje EVVO?

- **Veřejná správa:** Ministerstvo životního prostředí v rámci své kompetenční působnosti koordinuje spolupráci ministerstev a jiných partnerských organizací, včetně nestátních institucí.
- **Školství:** Do českých škol se výchova k ochraně přírody a poté šířeji pojatá výchova k péči o životní prostředí prosazovala pod vlivem světových událostí od sedmdesátých let. V osmdesátých letech se ujalo označení ekologická výchova zdůrazňující uplatňování ekologických aspektů ve vzdělávání. V totalitním období byl rozpracováván systém ekologické výchovy v řadě projektů mj. pro UNESCO, avšak výsledky nebyly v ČR využity v praxi. V současné době jsou požadavky na environmentální vzdělávání zahrnuty v obecné rovině do většiny základních pedagogických dokumentů a ovlivnily i tvorbu učebnic některých předmětů, zejména přírodovědy, vlastivědy, přírodopisu, zeměpisu a občanské výchovy. Nověji užívaný pojem “udržitelný rozvoj” pronikl do pedagogických dokumentů a učebnic jen částečně. Problémem zůstává propojení rozptýlených poznatků a utváření integrovaného pohledu na problematiku. MŠMT koordinuje programy výzkumu a vývoje financované z rozpočtové kapitoly MŠMT. Koordinuje mezinárodní spolupráci ve výzkumných a vzdělávacích programech společně s příslušnými ministerstvy v souladu s Národní politikou výzkumu a vývoje a zabezpečuje i rozvoj metod vzdělávání a výchovy. Významnou roli při prosazování environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty do škol všech stupňů hrají NNO a jejich specializovaná zařízení (centra a střediska ekologické výchovy). Jsou zčásti podporována ministerstvy životního prostředí a školství, mládeže a tělovýchovy, ale není doceněna možnost zahrnutí a využívání center a středisek ekologické výchovy (CEV/SEV) jejich výukových programů pro školy, školních ekologických projektů apod. Doporučení konference států OECD “Environmentální vzdělávání na cestě k udržitelnému rozvoji” organizovaná prostřednictvím ENSI (Environment and School Initiatives) v roce 1998 v Linci předpokládá jednak podporu státních orgánů, jednak zdůrazňuje všestrannou iniciativu a samostatnost škol a jejich vzájemnou spolupráci v této oblasti. Klíčovým a limitujícím problémem environmentálního vzdělávání a výchovy je nedostačující připravenost většiny pedagogických pracovníků. Jen zřídka se objevují kurzy a semináře zahrnující nejen studium ekologie či životního prostředí, ale i didaktiku environmentálního vzdělávání a výchovy. Tento stav se významně odlišuje od stavu v některých jiných evropských zemích. (Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice)
- **EVVO v podnikové sféře:** Významnou úlohu sehrála spolupráce ministerstva životního prostředí a průmyslu a obchodu. Investice podnikové sféry do ochrany životního prostředí, převyšovaly na počátku 90. let, investice veřejné.
- **EVVO veřejnosti:** Na environmentální osvětě veřejnosti se podílejí MŽP, okresní úřady, správy NP a CHKO a některé další instituce. Významnou roli také hrají nestátní neziskové organizace a jejich poradenská zařízení.

Další vybrané dlouhodobé programy:

- NATURA 2000 – viz téma č. 6

- Ekoškola (Eco-School): Tento mezinárodní program, který je určen ZŠ a SŠ probíhá pod záštitou MŽP a MŠMT, přičemž mezinárodní zastřešující organizací je FEE (Foundation for Environmental Education). Cílem tohoto projektu je propojení teoretické výuky environmentální výchovy s praktickými kroky vedoucími k ekologicky šetrnému provozu školy. Národním koordinátorem v ČR je Sdružení Tereza, která spolupracuje s regionálními koordinátory Lipka (Brno) a Divizna (Liberec) nabízí školám v první řadě možnost získat prestižní světové ocenění (titul, logo a vlajku Ekoškola), které souvisí s uznáním a zviditelněním činnosti školy. Dále také podněty pro ŠVP, rozvoj spolupráce ve škole na všech úrovních i k místní komunitě, ale i mezinárodní kontakty a potenciál pro finanční úspory. To vše je doplněno o poradenství a informační servis, proškolení a úvodní seminář i kvalitně zpracované a v praxi ověřené materiály.

Program je založen na práci skládající se ze sedmi kroků:

1. Založení **pracovního týmu** školy (tzv. **Ekotým**)
2. Vypracování **analýzy ekologického stavu školy** žáky
3. Na základě výsledků analýzy žáci vypracují **plán činnosti**
4. **Monitoring** celého průběhu programu
5. Jednotlivá témata Ekoškoly budou **součástí výuky**
6. Pracovní tým Ekoškoly bude **informovat a spolupracovat** o činnosti **uvnitř i vně školy**
7. Žáci a učitelé si vytvoří svůj vlastní **ekokodex**

Více na: www.terezanet.cz, nebo www.ekoskola.cz

A mnohé další: např.: Škola pro udržitelný život (vyhlášen regionálně), Bezpečné cesty do škol, Strom života (více o nich na www.nadacepartnerstvi.cz) a další.

8b. Dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti

Pracovní list

Úkol č. 1: Jaké dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti znáš? (vypiš je)

.....

.....

.....

.....

Úkol č. 2: Co znamená zkratka TUR?

- a) tupý úder rukou (facka)
- b) trvale udržitelný rozvoj
- c) tábornická unie rodičů
- d) zkratka pro hovězí dobytek

Úkol č.3: Obhaj a vysvětli svou odpověď z úkolu č.2:

.....

.....

.....

.....

Úkol č.4: Napiš co znamená zkratka EVVO a vysvětli první slovo začínající na „e“?

.....

.....

Úkol č. 5: Co si představíš pod pojmem Státní program EVVO a kdo ho zajišťuje?

.....

.....

.....

.....